

MALOLJETNICI I MLAĐI PUNOLJETNICI KAO POČINITELJI KAZNENOG DJELA UBOJSTVA I POKUŠAJA UBOJSTVA

TIJA ŽARKOVIĆ PALIJAN, DRAŽEN KOVAČEVIĆ i MILIVOJ KOLUDROVIĆ

Neuropsihijatrijska bolnica "Dr. Ivan Barbot", Popovača, Hrvatska

Predmet istraživanja bilo je praćenje i razumijevanje psihološko-psihijatrijskih aspekata ubojstava i pokušaja ubojstava koja počinju mlade osobe. Cilj rada bio je usporediti sociopatološka i psihopatološka obilježja maloljetnih i mladih punoljetnih osoba s modalitetom djela. Autori su pokušali utvrditi postoji li povezanost između tzv. rizičnih skupina, emocionalnog statusa i dinamike delikta. Ispitivanje je provedeno u 42 osobe koje su osuđene za kazneno djelo ubojstva ili pokušaja ubojstva. Prateći u Hrvatskoj broj osuđenih maloljetnika počinitelja kaznenih djela ubojstva tijekom dužeg vremenskog razdoblja (1962.-1999.), uz znatne oscilacije u pojedinim godinama, uočava se da je on relativno stalan. U odnosu na razdoblje 1986.-1992. godine kada je svaki peti ubojica bio mladi maloljetnik (20%) uočava se blagi porast mlađe populacije pa je od 1993. do 1999. godine svaki četvrti (26,83%) maloljetni ubojica bio mladi maloljetnik. Dinamika delikta pokazuje pozitivnu korelaciju sa smetnjama u socijalnom sazrijevanju, sredstvom izvršenja, promijenjenim psihičkim stanjem prije i za vrijeme djela. Alkohol je čest konstelacijski čimbenik, a djelo nije planirano. U pozadini svakog maloljetničkog ubojstva nalazimo više ili manje naglašene čimbenike kao što su narušeni obiteljski odnosi, psihičke oznake dobi, osnovne crte osobnosti, narušen odnos s realitetom, naglašene konstelacijske čimbenike, ponašanje žrtve i motivaciju koja većim dijelom dolazi iz razine nesvjesnog. Jedinstven tip maloljetničkog ubojice ne postoji. Svako pojedino ubojstvo je jedinstven i neponovljiv osobni čin.

Ključne riječi: maloljetnik, ubojstvo

Adresa autora: Mr. sc. dr. med. Tija Žarković Palijan
Neuropsihijatrijska bolnica "Dr. Ivan Barbot"
44317 Popovača, Hrvatska
Tel.: 044/670-343; e-mail: tija-zarkovic.palijan@sk.tel.hr

UVOD

Maloljetnička delinkvencija, osobito ubojstva, kao najekstremniji oblik nasilničkog ponašanja, pažljivo se prate u svim zemljama. Ispitivanja provedena u SAD-u pokazala su povećanje broja ubojstava kao rezultat nasilja među adolescentima i mladim punoljetnicima. U razdoblju od šezdesetih do devedesetih godina počinitelji ubojstava najčešće su bili u dobi između 15 i 29 godina¹. Izrazit trend rasta bio je od 1985. do 1991. godine da bi se potom malo usporio, a nakon 1993. godine počeo polako padati.²⁻⁶ Dominantno sredstvo izvršenja bilo je vatreno oružje, čak i u odnosu na odrasle počinitelje ubojstva⁷. U odnosu na 1980. godinu 1997. godine

u SAD-u smanjen je ukupan broj ubojstava. Smanjena su ubojstva kojima su počinitelji osobe iznad 25 godina, a znatno su porasla ubojstva koja su počinili maloljetnici i mladi punoljetnici. U oko 12% ubojstava počinitelji su bili mladi od 18 godina, odnosno 1 od 16000 mladih od 10 do 17 godina bio je sudionik u ubojstvu⁸. Uspoređujući maloljetničku delinkvenciju u Hrvatskoj 1991. i 1992. godine vidljiv je porast pokušaja ubojstava za 40%, a počinjenih ubojstava za 25%.⁹

Transkulturalne studije pokazuju da je stopa homicida među muškarcima između 15 i 24 godine u SAD-u izrazito velika (21,9 na 100.000). U Škotskoj ona iznosi oko 5 na 100.000, u većini drugih zemalja ona je između 1 i 3 na 100.000. Najmanja stopa bila

je u Japanu i Austriji (ispod 0,6 na 100.000).¹⁰ Hrvatska se nalazi negdje u sredini po učestalosti homicida koje su počinili maloljetnici.

Nasilje je uvjetovano mnogim socijalnim, psihološkim i biološkim čimbenicima od kojih jednom jedni, a drugi put drugi imaju veću ulogu.¹¹ Brojni su čimbenici koji su doveli do porasta nasilja među mladima poput ranije pojave agresivnog ponašanja u djetinjstvu, socijalnih problema, izloženosti nasilju, osiromašenih roditeljskih odnosa i neadekvatnog roditeljskog funkcioniranja, čestih migracija obitelji, raspada obitelji, susjedstva koje karakterizira siromaštvo, socijalne izolacije, veće dostupnosti oružja.^{12,13}

Budući da su ubojstva uz opće čimbenike i specifično vezana uz društvenu sredinu, postoje zemljopisni, socioekonomski i kulturološki čimbenici koji na njih utječu. Malobrojna istraživanja provedena u našoj zemlji pokazala su da su delikti protiv života i tijela koje su počinili maloljetnici relativno rjeđe izraz negativnog procesa razvoja osobnosti nego je to slučaj kod drugih kaznenih djela. Najčešće se radi o situacijskim deliktima kod kojih afektivna napetost, preosjetljivost, naglost i izazvanost u stjecaju s psihičkom nestabilnošću karakterističnom za tu dob, imaju znatnog udjela u nastajanju deliktne situacije i izvršenju kaznenog djela. Kad je ipak počinjeni delikt protiv života i tijela proizašao iz smišljenoga ili neprekinutoga nasilničkog oblika ponašanja, obično je maloljetnik bio u skupini ili u sudioništvu u kojem su mlađe punoljetne osobe imale glavnu ulogu. Maloljetni počinitelji ubojstva u pravilu nisu posebno društveno opasne osobe. Nalik su na bezbroj drugih maloljetnika koji nikad u životu neće biti asocijalni, a kamoli delinkventi. Analiza 30 slučajeva dovršenog ili pokušanog ubojstva koje su počinili maloljetnici u Hrvatskoj pokazuje da je većina njih mimo svoje volje upala u situaciju na koju su reagirali izuzetno agresivno. Njihov čin se samo manjim dijelom može pripisati strukturi njihove osobnosti, a pretežno je posljedica slučajnog stjecaja okolnosti, među kojima i žrtva svojim ponašanjem također značajno pridonosi deliktnoj situaciji. Izuzetno je rijetko među maloljetnicima naći ubojicu koji je djelo planirao pažljivo odabirajući žrtvu. Većina radnji pokušanih ili dovršenih ubojstava proizišle su zapravo iz međuljudskog nesporazuma i konflikta u stjecaju s utjecajem slučajnih faktora, dijelom osobnosti, a dijelom sredine. Nerijetko je riječ o paničnim reakcijama na nepredvidivo stanje, o afektivnom ponašanju u kojem se isprepleću strah, taština i poniženje.¹⁴

Skorupan je provela istraživanje na 171 maloljetniku koji je počinio kazneno djelo nasilja, od kojih je 11 počinilo ubojstvo. Zaključila je da se kod maloljetničkih ubojstava radi o situacijskim kaznenim djelima. U dinamici delikta veliku ulogu imaju psihičke oznake preadolescentne i adolescentne dobi u kombinaciji s konstelativnim faktorima. U odnosu na druga nasilnička kaznena djela, motivacija za

djelo bila je osveta ili su maloljetnici bili izazvani, kazneno djelo počinili su sami, a žrtve su bile alkoholizirane. Kod njih je uočena skitnja već u dječjoj dobi. Uz agresivno ponašanje svojstveno svim maloljetnim počiniteljima kaznenog djela nasilja među ubojicama je nešto veći udio neurotičara i djevojaka.¹⁵

Analizirajući 19 maloljetnika počinitelja ubojstva ili pokušaja ubojstava u Splitsko-dalmatinskoj županiji od 1986. do 1996. godine Britvić, uz činjenice da su počinitelji kaznenog djela mahom muškarci, stariji maloljetnici, da je utjecaj alkoholiziranosti i uzimanja droga od minorne važnosti, da su žrtve najvećim dijelom poznate, navodi da je materijalni status obitelji prosječan, ali relativno viši od onoga koji bi se mogao očekivati s obzirom na obrazovnu, kvalifikacijsku i profesionalnu razinu roditelja. Statistički značajna razlika u odnosu na skupinu maloljetnika koji su počinili imovinske delikte nađena je u fizičkom zlostavljanju i odbacivanju roditelja. Odbacivanje može imati pasivne ili aktivne oblike, a nameće se kao značajan faktor rizika za počinjenje homicida. Češće je i bježanje pa, bez obzira što je njihova inteligencija distribuirana isto kao i u normalnoj populaciji, prekinut proces školovanja udružen s impulzivnošću i sklonošću "acting-out" reakcijama. Počinitelji kaznenih djela ubojstva ili pokušaja ubojstva imaju učestalije neuropsihološke smetnje. Kod svih su nađeni znakovi poremećenog razvoja, najčešće emocionalna nezrelost, zatim sociopatski razvoj ili smetnje u karakterološkoj i emocionalnoj sferi, rjeđe neurotski razvoj te u jednom slučaju kriza identiteta. Ni u jednog ispitanika nije postavljena dijagnoza psihotičkog poremećaja. Manjkavi motivi govore u prilog iskrivljene interpretacije i smanjene mogućnosti testiranja realiteta. Autor zaključuje da jedinstveni tip maloljetnog ubojice ne postoji nego, pod utjecajem čitavog niza konstelativnih čimbenika razvoja, obiteljskog okruženja, konstitucije, udruženih s doživljajem okoline i žrtve, redovno snažno afektivno investiranima, sa smanjenom mogućnošću testiranja realiteta i defektnom obranom nad preplavljujućim destruktivnim pulzijama počinja ubojstvo.¹⁶

Analizirajući maloljetne i mlađe punoljetne počinitelje kaznenih djela ubojstva i pokušaja ubojstva Goreta navodi da se kod počinitelja najtežih kaznenih djela protiv života i tijela radi o poremećajima u razvoju koji se pojavljuju vrlo rano i dovode do ozbiljnih smetnji osobnosti s dominantnim disocijalnim oznakama⁷. One su uglavnom determinirane patološkom obiteljskom dinamikom u kojoj su agresivni, nerijetko izrazito brutalni modeli ponašanja bili svakodnevno doživljavani. Konstitucionalni činitelji vjerojatno su značajnije određivali razvoj mladih ljudi kod kojih se češće nalaze psihopatske osobine i manjkava inteligencija, ali njihovo značenje ne treba precjenjivati s obzirom na mehanizme egzogene uvjetovanosti. Rezultat navedenih utjecaja, neovisno o dijagnozi, su ozbiljni defekti so-

cijalizacije i emocionalni poremećaji koji nisu toliko specifični za tu populaciju, ali su karakteristični za psihodinamiku ponašanja ispitanika u vrijeme počinjenja djela. Tu se često nalazi upadljiva diskrepancija između banalnog povoda i najtežeg krivičnog djela koje je nerijetko izvršeno na izrazito brutalan način, očito u stanju izvanredne afektivne uzbuđenosti koja se slabo može objasniti motivom koji je na svjesnom planu prihvaćen kao motiv za počinjenje djela.¹⁸

CILJ RADA

Predmet istraživanja je praćenje i razumijevanje psihološko-psihijatrijskih aspekata ubojstava i pokušaja ubojstava koja čini mladež.

Cilj rada je usporediti sociopatološka i psihopatološka obilježja maloljetnih i mladih punoljetnih osoba s modalitetom djela.

UZORAK I METODE

U svrhu istraživanja putem za to posebno konstruiranog upitnika prikupljeni su podaci o 38 varijabli koje s obzirom na sadržaj možemo podijeliti u tri skupine: obiteljsko okruženje i socioekonomske prilike, obilježja ponašanja i osobnosti te modaliteti izvršenja kaznenog djela. Podaci su eruirani iz forenzičko-psihijatrijskih ekspertiza i kaznenih predmeta. Osim deskriptivnog uvida u dinamiku ubojstava koja čine mladi nastojali smo utvrditi veze između pojedinih socioloških, psihološko-psihijatrijskih i kriminoloških aspekata. Pokušali smo utvrditi postoji li povezanost između tzv. rizičnih grupa, emocionalnog statusa i dinamike delikta. Pod dinamikom delikta promatrali smo psihičko stanje 24 sata prije delikta i psihičko stanje tempore criminis te utjecaj konstelativnih faktora: droge i alkohola.

Dobiveni podaci upisani su u računalo, a statistička značajnost opaženih rezultata testirana je s pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije.

Ispitivanje je provedeno na 42 osobe koje su osuđene za počinjeno kazneno djelo ubojstva (29) ili pokušaja ubojstva (13). Uzorak obuhvaća 8 mladih, 17 starijih maloljetnika i 17 mladih punoljetnika. Dvije osobe bile su ženskog spola.

Podaci o ubojstvima prikupljeni su putem Državnog zavoda za statistiku.

REZULTATI

Zbog kaznenog djela ubojstva bilo je od 1962. do 1982. godine osuđeno 129 maloljetnika (6,14 % godišnje),¹⁴ a od 1986. do 1999. godine 78 maloljetnika (5,57% godišnje).

Tablica 1.
Maloljetni počinitelji ubojstava

Godina	Optuženi	Osuđeni
1986.	2	2
1987.	2	2
1988.	5	4
1989.	6	4
1990.	10	8
1991.	8	6
1992.	9	9
1993.	11	8
1994.	7	6
1995.	1	1
1996.	9	7
1997.	10	7
1998.	5	4
1999.	8	8

Tablica 2.
Mladi punoljetnici počinitelji ubojstava

Godina	Optuženi	Osuđeni
1992.	9	4
1993.	10	10
1994.	13	10
1995.	3	3
1996.	8	8
1997.	11	10
1998.	12	10

Dob i spol imaju znatnu ulogu u ubojstvima koja čini mladež. Od 97 mladih osoba osuđenih zbog kaznenog djela ubojstva od 1992. do 1998. godine bilo je 10 (10,31%) mladih, 32 (32,99%) starijih maloljetnika te 55 (56,70%) mladih punoljetnika. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku od 1986. do 1999. godine bila su, zbog kaznenog djela ubojstva, optužena 93 maloljetnika, od kojih je 12 djevojaka (12,90%). Među 66 mladih punoljetnika optuženih za kazneno djelo ubojstva tijekom 1992.-1998. godine bilo je 5 djevojaka (7,58%).

U našem uzorku (42 ispitanika) obiteljska anamneza bila je uredna kod trećine, odnosno 14 ispitanika. Alkoholizam u obitelji bio je zastupljen u 8 ispitanika (19,05%), odgojno negativan otac bio je u 7 ispitanika (16,66%), odgojno negativna majka u 3 ispitanika (7,14%), kombinacija pozitivnog psihijatrijskog herediteta, odgojno negativnog oca i alkoholizma u obitelji bila je prisutna u 7 ispitanika (16,66%), a pozitivan psihijatrijski hereditet u 3 ispitanika (7,14%).

Socioekonomske prilike maloljetnika počinitelja delikta u 5 (11,90%) ispitanika bile su iznad prosjeka, u 19 (45,24%) u okvirima prosjeka, a u 18 (42,86%) ispod prosjeka što nas navodi da oni potječu iz obitelji slabijeg socioekonomskog statusa.

Distribucija školskog statusa pokazala je da 6 (14,29%) ispitanika nema završenu osnovnu školsku naobrazbu, da je 10 (23,81%) ispitanika završilo osnovnu školu, da 12 (28,57%) pohađa srednju školu, da je 10 (23,81%) završilo srednju školu te da su 4 (9,52%) ispitanika nastavila daljnje školovanje. Sedamnaest (40,76%) ispitanika pohađalo je školu, 4 (9,52%) su bila zaposlena, a 21 (50%) nezaposlen.

Analizirajući varijable poremećaja u ponašanju vidljivo je da 10 (23,81%) ispitanika nisu ranije pokazivali poremećaje u ponašanju. Kod 8 je bio prisutan školski neuspjeh, 4 su imala bjegove od kuće i pokazivala su težu odgojivost, 2 su se družila s asocijalnim osobama, kod 2 je bilo dominantno konzumiranje alkohola i sredstava ovisnosti, a najveća skupina (16 ispitanika, 38,09%) je uz konzumiranje alkohola ispoljavalo i druge poremećaje ponašanja. Ranije je kazneno djelo počinilo 45,24% ispitanika. Svako od navedenih ponašanja posredno ili neposredno može pridonijeti izvršenju kaznenih djela.

Analizirajući psihički razvoj uočeno je da je otežan porod imalo 7 (16,66%) ispitanika. Febrilne konvulzije ili usporen psihički razvoj do tri godine pokazivalo je 6 (14,28%) ispitanika. Poremećaje psihičkog razvoja iskazivalo je 14 ispitanika (33,33%).

Emocionalnu nestabilnost u vidu impulzivnosti, iritabilnosti i nepredvidivosti prije počinjenja djela manifestirala su 34 (80,95%) ispitanika.

Naglašeno agresivno ponašanje prije počinjenja djela manifestiralo je 27 (64,28%) ispitanika. To ukazuje da je agresivnost znatno učestalija među počiniteljima delikta nego što je to inače slučaj u populaciji mladih.

Disocijalne oznake nađene su u dvije trećine odnosno 28 ispitanika. U 6 (14,28%) ispitanika radilo se o poremećajima ponašanja ograničenih na obitelj, u 20 (47,62%) postojala je nedruštvenost kao poremećaj ponašanja, a u 2 (4,76%) socijalizirani poremećaj ponašanja.

U dva ispitanika prije počinjenja djela bila je postavljena dijagnoza psihoze iz shizofrenog kruga dok se u jednog ispitanika samo postavila sumnja na endogeni psihotični proces.

Tablica 3.

Statistički značajne korelacije s inteligencijom

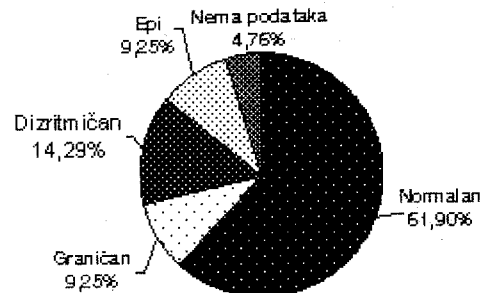
	Inteligencija
Socijalni status	.49214
Smetnje u socijalnom sazrijevanju	.38671
Emocionalna nestabilnost	.35573
Priznanje kaznenog djela	.40162
Poremećaji psihičkog razvoja	-.39778
Agresivnost	-.32387
Recidivizam	-.30120
Migracija obitelji iz druge države	-.28530

kritična vrijednost (1 - tail, .05) = +/- .25751

kritična vrijednost (2 - tail, .05) = +/- .30399

N = 42

Inteligencija je kod 9 (21,43%) ispitanika bila natprosječna, kod 21 (50%) prosječna, kod 10 (23,81%) ispotprosječna, a 2 (4,76%) ispitanika bila su mentalno retardirana.

Sl. 1. Raspodjela EEG ispitanika

EEG je u 26 (61,90%) ispitanika normalan, u 4 (9,52%) graničan, u 6 (14,28%) difuzno dizritmično promijenjen, u 4 (9,52%) ispitanika verificirana je epilepsija, dok za dva ispitanika nemamo podatke.

Varijable modaliteta kaznenog djela bile su planiranje djela, motiv, sudionništvo, ponašanje žrtve, spol žrtve, odnos prema žrtvi, sredstvo izvršenja delikta, alkoholizam, sredstva ovisnosti, odnos prema djelu.

Tablica 4.

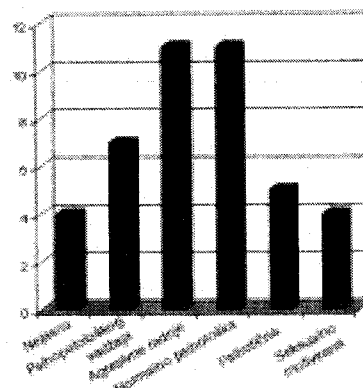
Statistički značajne korelacije s emocionalnim stanjem tijekom djela

Djelo počinjeno pod utjecajem snažnih emocija	
Smetnje u socijalnom sazrijevanju	.31444
Utjecaj rata	-.28494
Sredstvo izvršenja	.44694
Psihičko stanje 24 sata prije djela	.33389
Psihičko stanje tempore criminis	.41687
Alkoholizam tempore criminis	.39559
Djelo planirano	-.30774

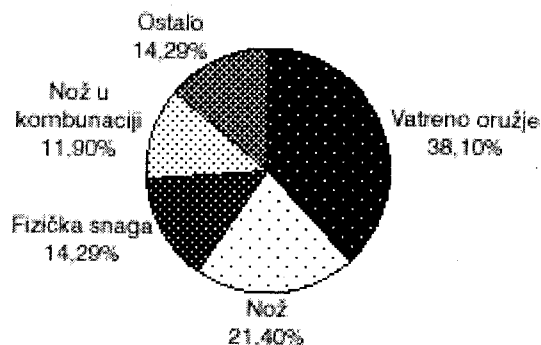
kritična vrijednost (1 - tail, .05) = +/- .25751

kritična vrijednost (2 - tail, .05) = +/- .30399

N = 42

Sl. 2. Motivacija za djelo

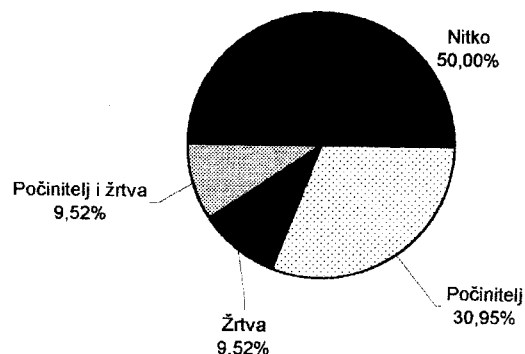

Sl. 3. Raspodjela prema vrsti sredstava pri izvršenju delikta

Motivacija za djelo u uzorku grupirala se oko agresivnih radnji (26,19%), normalno psihološke (26,19%), psihopatološke (16,66%), psihotične (11,90%), seksualno motivirane (9,53%) te nejasne u 4 slučaja (9,53%).

Kao sredstvo izvršenja vatreno oružje upotrijebljeno je u 38,09%, nož u 21,43%, nož u kombinaciji s drugim sredstvima (oštra sredstva i/ili tupo tvrди predmeti) u 11,90%, upotreba fizičke snage (udaranje ili davljenje) u 14,29% slučajeva. U 14,29% slučajeva upotrebљeno je drugo sredstvo izvršenja, uglavnom pojedinačno, poput sjekire ili različitih tupotvrdih predmeta.

Niti jedan sudionik delikta u 50% slučajeva nije bio pod utjecajem alkohola. Samo je počinitelj bio

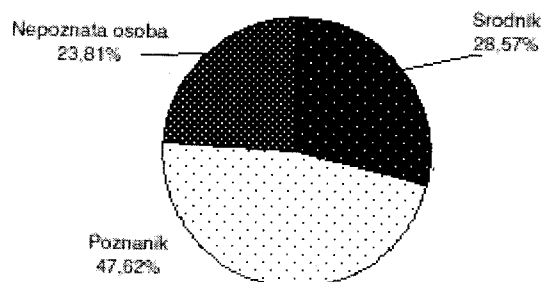
Sl. 4. Raspodjela alkoholiziranosti tempore criminis

alkoholiziran u 30,96%, žrtva u 9,52% te počinitelj i žrtva u 9,52% slučajeva.

U našem uzorku 3 (7,14%) počinitelja bila su pod utjecajem sredstava ovisnosti tempore criminis. Pripadaju kategoriji mladih punoljetnika.

Djelo je počinitelj počinio sam u 71,43% slučajeva, a u sudioništvu u 28,57% slučajeva.

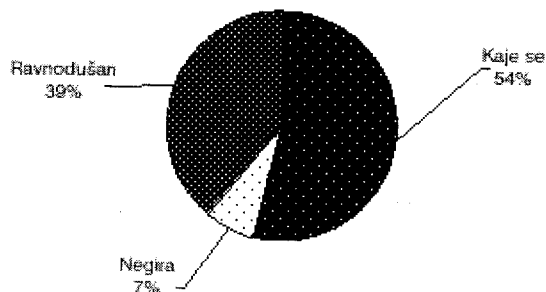
Muškarci su pretežno bili počinitelji delikta (95,23%) i žrtve (72,10%). Žene su bile žrtve u 27,90% slučajeva što odgovara i udjelu žena u ukupnoj populaciji ubijenih (28,4%).¹⁹ Pogoršanje psi-

Sl. 5. Odnos sa žrtvom

hičkog stanja tempore criminis kod izvršitelja djela nije imalo utjecaja na izbor spola žrtve (16,66% žena i 16,66% ukupno napadnutih muškaraca).

Ranije sukobe sa žrtvom imalo je 15 (35,71%) počinitelja kaznenog djela, a u 20 (47,62%) slučajeva prije počinjenja delikta žrtva je bila neagresivna.

Sl. 6. Stav prema djelu tijekom vještačenja

Ravnodušan odnos prema djelu tijekom vještačenja pokazalo je 17 (40,48%) mladih što sugerira nisku razinu osjećaja odgovornosti i posredno negativističan stav prema autoritetima.

RASPRAVA

Mladež koja živi u urednom obiteljskom ozračju i odgovarajućim društvenim prilikama ne ispoljava poremećaje u ponašanju i delinkventno ponašanje. Ona obično još od ranog djetinjstva uči kako se psihološke potrebe zadovoljavaju na društveno prihvatljiv način.²⁰ Međutim, ukoliko su obiteljske prilike narušene, mladež može normalne psihološke potrebe vrlo često zadovoljavati na društveno neprihvatljiv način. Kvalitet interpersonalnih odnosa u obitelji utječe na intenzitet poremećaja u ponašanju mladih. Maloljetnici koji su u obitelji teško fizički kažnjavani, emocionalno neprihvaćeni, zlostavljani na bilo koji način ili emocionalno potpuno odbaćeni od jednog ili oba roditelja, odnosno supstituta, već

od djetinjstva manifestiraju poremećaje u ponašanju visokog intenziteta. Oni još kao djeca izvode kaznena djela i u doba maloljetništva već su višestruki delinkventi.²¹

Dvije trećine (66,66%) ispitanika ima teže narušene obiteljske prilike zbog pozitivnog psihijatrijskog herediteta i alkoholizma u obitelji te odgojno negativnog oca i/ili majke. Njihove socioekonomske prilike pomaknute su prema slabijem statusu.

Ispitivanja u defektologiji utvrdila su postojanje određenih poremećaja u ponašanju koja nalazimo kod velike većine maloljetnih nasilnika i koja se mogu smatrati rizičnim čimbenicima. To su prije svega školski neuspjeh, bijeg od kuće, druženje s asocijalnim osobama, alkoholizam i uzimanje sredstava ovisnosti, dezorganizacija slobodnog vremena odnosno teža odgojivost. Pokušali smo utvrditi koja su predelinkventna ponašanja prisutna kod maloljetnika počinitelja kaznenog djela ubojstva te kako su ta ponašanja povezana s modalitetima izvršenja samog djela. Polovica ispitanika (50%) ne pohađa nastavu niti je zaposlena. Nešto više od tri četvrtine ispitanika (76,19%) ranije je manifestiralo poremećaje u ponašanju. Međutim, možemo postaviti i obrnutu analizu: Trećina mladih koji su počinili najteža kaznena djela protiv života i tijela potječe iz urednih obitelji, polovica ih pohađa školu ili je zaposlena, a gotovo četvrtina njih (23,81%) nije ranije manifestirala poremećaje u ponašanju.

Razina kognitivnog funkcioniranja čimbenik je koji utječe na proces socijalizacije mladih pa je jedan od indikatora uspješnosti tog procesa. Istraživanja maloljetnih delinkvenata ukazuju da oni postižu podjednak kognitivni nivo kao i nedelinkventi, samo kod njih kognitivni razvoj dulje traje.²² Usporen kognitivni razvoj dijelom se može pripisati nepovoljnijem primarnom socijalnom polju u kojem odrastaju. Njihove su intelektualne funkcije i pod jačim utjecajem konativnih čimbenika.²³ Osuđeni maloljetnici su kao skupina u prosjeku boljih kognitivnih sposobnosti od odraslih osuđenih.²⁴ Kod počinitelja kaznenih djela ubojstva udio osoba s nižom razinom inteligencije odgovara njihovom udjelu u općoj populaciji. U našem uzorku bilo je 4,76% osoba s mentalnom retardacijom. Inteligencija pokazuje pozitivnu statistički značajnu korelaciju sa socijalnim statusom (.49214), smetnjama u socijalnom zrenju (.38671), emocionalnoj nestabilnosti (.35573) te s priznanjem kaznenog djela (.40162), odnosno negativnu s poremećajima psihičkog razvoja (-.39778), agresivnošću (-.32387) te također negativnu tendenciju s recidivizmom (-.30120) i migriranjem obitelji iz druge države (-.28530). Odnos između inteligencije i priznanja kaznenog djela u skladu je s istraživanjima koja pokazuju da je neiskrenost kao relativno stabilna karakteristika osobnosti u slaboj, logički negativnoj korelaciji s inteligencijom.²⁵

Stariji autori navodili su, kao jedan od karakterističnih simptoma koji potencijalno mogu izazvati

nasilništvo, organsko cerebralno oštećenje s impulzivnim ponašanjem, promijenjenim EEG-om i epilepsijom. Hodoba smatra da impulzivni kriminalni delikti (djela na mah) zahtijevaju pozornu epileptološku evaluaciju, jer sniženje konvulzivnog praga, tj. povećanje epileptičnosti mozga, uvjetuju i različiti, u prvom redu frustrirajući, psihološki utjecaji, pri čemu emocionalni naboj, osim što povećava epileptogenu disponiranost mozga, može uspostaviti s epileptogeneom stanoviti oblik singerizma tj. pozitivne povratne sprege, što rezultira narastanjem intrapsihičke tenzije s moguće neinhibiranim patološkim afektivnim odgovorom. Međusobni utjecaj epileptogeneze i afektivnog, dakle subkortikalno determiniranog moždanog odgovora, neurofiziološki gledano, jednostavniji je i neposredniji, tj. emocionalna razdraženost izaziva facilitaciju epileptogeno prijemljivih struktura, a subklinička epileptogeneza, potencijalno izazvana na prethodni način, pojačava afektivni odgovor i u većoj ili manjoj mjeri utječe na mogućnosti njegove kontrole.²⁶

Nenormalne razlike u EEG-u između osoba s poremećajem osobnosti i normalne populacije nisu nađene. Ipak od ukupno 10 ubojica, 6 ih je imalo graničan ili nenormalan EEG nalaz.²⁷ Druga istraživanja pokazuju da kriminalno ponašanje epileptičara nije specifično i determinirano je prevalentno čimbenicima kriminaliteta općenito.²⁸

U istraživanjima provedenim u našoj zemlji Goreta¹⁷ navodi da su psihoorganska oštećenja manje zastupljena, a Britvić¹⁵ je kod sedam ispitanika našla neurofiziološke i neuropsihološke poremećaje. Kod petorice se radilo o MCD-u, jedan je imao smetnje vizuomotorne koordinacije, a jedan difuzno dizritmičan EEG. U našem uzorku 4 ispitanika imaju verificiranu epilepsiju, a još četvrtina graničan ili difuzno dizritmičan EEG. Iako promijenjen EEG može biti posljedica dobi, smatramo da je kod počinitelja najtežih kaznenih djela ta promjena nešto učestalija.

Neusklađenost stavova o kriminogenosti epilepsije te različiti podaci o zastupljenosti epileptične bolesti u deliktu ubojstva aktualiziraju potrebu daljnjeg praćenja tog odnosa. Pri tome treba pozornost usmjeriti na utvrđivanje je li i koliko je kriminalitet u vezi s čimbenicima bolesti, odnosno koliko je kriminalitet oboljelih uvjetovan čimbenicima koji determiniraju kriminalno ponašanje općenito.

Adolescencija je ono životno razdoblje koje pred svaku osobu postavlja sljedeće zadatke: prelazak iz djetinjstva u odraslo doba, jačanje svjesnosti o sebi kao neovisnoj osobi, adaptaciju sekundarnim grupama, stvaranje životnih ciljeva, usvajanje normi društva, razrješavanje intrapsihičkih konflikata iz djetinjstva i identifikacijske krize. U toj dobi se u manjoj ili većoj mjeri normalno javljaju negativizam, buntovništvo, hostilnost do agresivnih pulzija koje mogu biti okrenute prema okolini i prema sebi. Javlja se impulzivnost, promjene raspoloženja te raskantno ponašanje (pušenje, alkohol, sredstva ovi-

snosti, promiskuitet, opasne radnje). Većina adolescenata prebrodi to razdoblje bez kasnijih posljedica uz podršku okoline, u prvom redu obitelji.

Razmjerno njihovu broju u ukupnoj populaciji mladi imaju sve veći udio u nasilju i nasilničkom kriminalitetu. Maloljetnička ubojstva, kao posebno težak delikt nasilničkog ponašanja multivarijatno je uvjetovan fenomen ponašanja. Kao rizični faktori koji u kombinaciji s ostalim uzrocima mogu imati utjecaj na dinamiku maloljetničkog nasilništva i ubojstva, pojavljuje se psihologija pubertetske i adolescentne dobi, emocionalna labilnost i agresivnost.²⁹

Ponašanje mladih je impulzivno, podložno utjecaju snažnih emocija i često konfliktuozno. Mladež teže kontrolira ispoljavanje emocija. Psihološki, tri su osnovna zadatka pred maloljetnicima: proces separacije, proces individualizacije i personalizacije. To je proces odrastanja. Ukoliko bude poremećen, dolazi do trajne emocionalne nezrelosti ili pak do zauzimanja trajnih negativnih stavova i buntovništva prema bilo kojem autoritetu. Mladež je u borbi za afirmaciju sklona ispadima, lako poprima negativne stavove starijih. Bazična nesigurnost izaziva jaku želju za isticanjem i maloljetnici mogu počiniti ubojstvo samo da ne ispadnu kukavice pred drugim vršnjacima. Mladić od 15,5 godina je nakon ubojstva prisutnima izjavio "Tko je sada frajer".³⁰

Emocionalna nestabilnost očituje se u izražavanju neprikladnih i nepredvidivih osjećaja, koji po svom intenzitetu ili trajanju ne odgovaraju okolnostima koje su ih izazvale.³¹ Vrlo često je naglašena kod nasilnika, ali i počinitelja kaznenih djela ubojstava. Njihovo kriminalno ponašanje posljedica je uznemirenosti i razdražljivosti. Emocionalno nestabilna djeca preosjetljiva su i sklona previše osobno interpretirati sve događaje oko sebe.

Agresivnost je ona oznaka osobnosti koju susrećemo kod svih počinitelja ubojstava, bilo maloljetnika, bilo odraslih osoba. Ne ulazeći u teorije agresivnosti³² možemo tvrditi da bez agresivnosti ne bi ni bilo ubojstva.³³ Agresivno ponašanje znatno je učestalije među mladima koji su počinili kazneno djelo nego među njihovim vršnjacima. Kad se agresivnost udruži s drugim oblicima sociopatološkog i psihopatološkog ponašanja te s konzumiranjem alkohola i sredstava ovisnosti, znatno se povećava vjerojatnost izvršenja kaznenog djela.

Za 54,76 % mladeži ubojstvo je prvo kazneno djelo. To ukazuje da kod mladeži dolazi do nagle i iznenadne nemogućnosti kontrole emocija i agresivnih ispada. Ubojstvo se događa zbog "nezadrživog nagona", a ne zbog unaprijed smišljenog plana da se ubije. Ranije činjenje kaznenih djela u odnosu na dob je podjednako. Recidiviralo je 50 % mladih maloljetnika i 52,94 % mladih punoljetnika. Recidivizam pokazuje značajnu pozitivnu korelaciju s agresivnošću (.36405).

Specifičnost maloljetničkog kriminaliteta je i u njegovoj motivaciji. Fenomenologija maloljetničkog kriminaliteta, odnosno vrsta počinjenog kaznenog djela i modalitet njegovog izvršenja, često nisu odraz motivacijskih mehanizama.³⁴ Iza kaznenog djela često se nalaze motivacijski mehanizmi i pokretači kojih maloljetnik nije potpuno ili čak uopće svjestan.³⁵ Vrlo često se, pod utjecajem obrambenog mehanizma racionalizacije, sekundarno na prihvatljiv način za počinitelja delikta i okolinu uspijevaju objasniti "pravi" razlozi koji su doveli do delikta.³⁶

Brojni su motivi izvršenja kaznenog djela ubojstva i pokušaja ubojstva. Često su povezani sa specifičnim obilježjima dobi (želja za avanturom, isticanjem, pripadanjem grupi, potreba za samopotvrđivanjem itd.). Međutim, najčešće se radi o multikauzalnom karakteru motivacije.³⁷ Kod mladih se motivacija za djelo grupira oko normalno psihološke i agresivne radnje (52,38%), psihopatološke (16,66%), psihotične (11,90%) te seksualno motivirane (9,53%) i nejasne (9,53%). Druga ispitivanja navode neznatnu zastupljenost endogenih psihoza u ubojstvima koja čine mladi. One su prisutne, ali ipak ne u tolikoj mjeri koju smo mi dobili zbog specifičnosti uzorka.

Zajedništvo općenito, pa tako i u činjenju kaznenih djela, karakteristika je mladih. Međutim, kaznena djela ubojstva znatno se razlikuju od drugih delikata kako među izvršiteljima tako i među pojedinim zemljama. U SAD-u veliki problem predstavljaju ubojstva vezana uz ulične bande.^{38,39} Kod djece i adolescenata raste uključivanje u maloljetničke bande, kao nadomjestak za obitelj, i upotreba vatrenog oružja u rješavanju problema.⁴⁰ U Europi, odnosno u Francuskoj, ubojstva vezana uz ulične bande bila su rijetka, a razlog je bila trgovina drogom.⁴¹ Kod nas ubojstva vezana uz maloljetničke bande do sada nisu opisana.

Za razliku od drugih delikata mladi najčešće čine kazneno djelo ubojstva i pokušaja ubojstva bez sudionika. U našem uzorku 71,43% počinilo je kazneno djelo samo, a 28,57% ispitanika u sudioništvu s nekim.

Da su mnoga djela neplanirana ukazuje i činjenica kako mladi nisu vodili računa o prikrivanju sebe kao počinitelja.

U izboru žrtve postoje sličnosti i razlike između odraslih i maloljetnih počinitelja ubojstava. Žrtve odraslih počinitelja najčešće su bili srodnici i poznate osobe, a ubojstvo je rezultat impulzivnih nasilnih svađa u kojima je alkoholiziranost počinitelja i/ili žrtve bila značajan čimbenik. Kod mladih značajan udio među žrtvama imaju i potpuno nepoznate osobe (23,81%).

Neagresivno ponašanje žrtve sugerira nam da mladi počinitelji kaznenog djela ubojstva i pokušaja ubojstva pokazuju visok stupanj impulzivnosti, izrazito nizak prag tolerancije na frustraciju te para-

noidno doživljavanje okoline. To nam još bolje ilustrira sredstvo izvršenja delikta. Delikti su najčešće izvršeni vatrenim oružjem (38,09%), nožem odnosno nožem u kombinaciji s drugim nevatrenim sredstvom (33,33%), fizičkom snagom (14,29%), te ostalim oštrim ili tupotvrdim sredstvima (14,29%). Iako je povećana upotreba vatrenog oružja dijelom i zbog veće dostupnosti kao posljedice Domovinskog rata, upadljivo je da mladi kad stvore namjeru da ubiju koriste prvo dostupno sredstvo ili fizičku snagu.

Alkohol je značajan kriminogeni faktor u maloljetničkim ubojstvima, ali ne toliko velik kao kod odraslih. U 50% slučajeva niti jedan sudionik delikta nije bio pod utjecajem alkohola. Samo počinitelj bio je alkoholiziran u 30,96%, žrtva u 9,52%, a počinitelj i žrtva u 9,52% slučajeva.

Iako drugi autori navode da je u maloljetničkim ubojstvima droga od minorne važnosti, u našem uzorku 3 (7,14%) počinitelja bilo je pod utjecajem sredstava ovisnosti tempore criminis. Oni pripadaju kategoriji mladih punoljetnika. Zbog veće ugroženosti mladih i dostupnosti sredstava ovisnosti potrebno je nastaviti pratiti njihov utjecaj kao konstelativnih elemenata u ubojstvima koja čine mladi.

Na deskriptivnoj razini slika maloljetničkih ubojstava upotpunjava poznatu sliku na našim prostorima. Temeljem do sada utvrđenih pokazatelja u odnosu na modalitet izvršenja kaznenog djela daje osnovu za zaključak da je u velikoj većini slučajeva riječ o situacijskom deliktu, odnosno o trenutno stvorenoj namjeri da se počinu ubojstvo. Određen broj maloljetnika čini kazneno djelo ubojstva kao posljedicu kriminalno motivirane aktivnosti. Netipična i manje brojna su ubojstva koja su počinjena kao posljedica psihopatoloških stanja u kojima su se nalazili mladi.

Pokušali smo utvrditi postoji li povezanost između tzv. rizičnih grupa, emocionalnog statusa i dinamike delikta. Pod dinamikom delikta promatrali smo psihičko stanje 24 sata prije delikta i psihičko stanje tempore criminis te utjecaj konstelativnih faktora, droge i alkohola.

Dobiveni rezultati pokazuju da nikakve značajnije korelacije između gore navedenih činitelja nismo dobili. Jedine značajnije pozitivne korelacije bile su s emocionalnim stanjem tijekom djela. Dinamika delikta pokazuje pozitivnu korelaciju sa smetnjama u socijalnom zrenju (.31444), sredstvom izvršenja (.44694), promijenjenim psihičkim stanjem prije (.33389) i za vrijeme djela (.41687). Mogli bismo zaključiti da maloljetnici koji pokazuju izrazitije smetnje socijalne adaptacije, prije počinjenja ubojstva pokazuju znakove psihičke dekompenzacije, a tijekom počinjenja ubojstva ispoljavaju burnije emocionalne reakcije. Alkohol je čest konstelacijski čimbenik, a djelo nije planirano. Većina njih nije imala psihičke traume vezane uz Domovinski rat (progonstvo, gubitak članova obitelji, sudjelovanje u ratu). Drugim riječima, u osoba koje pokazuju predispo-

zicije za kasnije poremećaje osobnosti, češće nalazimo da su prije počinjenja djela bile lagano dekompenzirane, tijekom djela u psihičkom pogoršanju. Bili su pod utjecajem alkohola, a djelo je bilo neplanirano. Na neki način to podsjeća na impulzivno agresivna ubojstva koja nalazimo kod odraslih osoba s naglašenom emocionalnom nestabilnošću.

Maloljetnička ubojstva uglavnom nisu psihijatrijski entitet. U prvom su redu sociološki i moralni problem koji u sebi sadrži mnogo psihijatrijskog, ali ipak nisu primarno psihijatrijski problem.

ZAKLJUČAK

Prateći broj osuđenih maloljetnika počinitelja kaznenih djela ubojstava tijekom dužeg vremenskog razdoblja (1962.-1999.) u Hrvatskoj, uz znatne oscilacije u pojedinim godinama uočavamo da je on relativno konstantan.

Od 76 osuđenih tijekom 14 godina (1986.-1999.) bilo je 18 mladih i 58 starijih maloljetnika. U odnosu na razdoblje 1986.-1992. godine kada je svaki peti bilo mladi maloljetnik (20%), uočava se blagi porast mlade populacije te je 1993.-1999. godine svaki četvrti (26,83%) maloljetni ubojica bio mladi maloljetnik. U poratnom vremenu također se uočavaju novi modaliteti izvršenja kaznenih djela (serijska ubojstva, plaćena ubojstva), ali se radi o vrlo malim apsolutnim frekvencijama pa je upitna signifikantnost takvog zaključivanja.

U pozadini svakog maloljetničkog ubojstva nalazimo više ili manje naglašene faktore kao što su narušeni obiteljski odnosi, psihičke oznake dobi, osnovne crte osobnosti, narušen odnos s realitetom, naglašene konstelacijske čimbenike, ponašanje žrtve i motivaciju koja većim dijelom ide iz nesvesnog nivoa. Jedinствен tip maloljetničkog ubojice ne postoji. Svako pojedino ubojstvo je jedinstven i neponovljiv osobni čin.

LITERATURA

1. Seltzer F. Trend in mortality from violent deaths: suicide and homicide, United States, 1960-1991. Statistical Bull 1994; 75: 10-18.
2. Fingerhut LA, Kleinman JC, Godfrey E, Rosenberg H. Firearm mortality among children, youth, and young adults 1-34 years of age, trends and current status: United States, 1979-1988. Monthly Vital Statistic Rep 1991; 39: 1-15.
3. Fingerhut LA, Ingram DD, Feldman JJ. Firearm homicide among black teenage males in metropolitan counties. JAMA. 1992; 267: 3054-3088.
4. Trends in rates of homicide - United States, 1985-1994. Morb Mortal Wkly Rep 1996; 45 (22): 460-464.
5. Fingerhut LA, Ingram D.D, Feldman JJ. Homicide rates among US teenagers and young adults: differences by mechanism, level of urbanization, race, and sex, 1987 through 1995. JAMA 1998; 280 (5): 423-427.
6. Coyne-Beasley T, Schoenbach VJ, Herman-Giddens ME. The epidemiology of adolescent homicide in North Carolina

- from 1990 to 1995. Arch Pediatr Adolesc Med 1999; 153 (4): 349-356.
7. Sorenson SB, Berk RA. Young guns: an empirical study of persons who use a firearm in a suicide or a homicide. Inj Prev 1999; 5 (4): 280-283.
8. Kids and Guns. All of the increase in homicides by juveniles between the mid-1980's and mid-1990's was firearm related. 1999. National Report Series, Juvenile Justice Bulletin. 2000.
9. Singer M, Kuharić M, Cajner I. Stanje, kretanje, struktura i teritorijalna distribucija maloljetnih osoba u RH. Policija i sigurnost 1992; 1: 1-29.
10. Fingerhut LA, Kleinman JC. International and interstate comparisons of homicide among young males. JAMA 1990; 263 (24): 3292-3295.
11. Tomori M. Psihodinamika nasilnoga vedenja v adolescenci. Revija za kriminalistiko in kriminologijo 1987; 38 (4): 305-312.
12. Dahlberg LL. Youth violence in the United States. Major trends, risk factors, and prevention approaches. Am J Prev Med 1998; 14 (49): 259-272.
13. Pellegrini RJ, Roundtree T, Camagna TF, Querilo SS. On the epidemiology of juvenile crime in America: a total arrest - referenced approach. Psychol Rep 2000; 86: 1171-1186.
14. Singer M, Miškaj-Todorović Lj. Delinkvencija mladih. Zagreb: Nakladni zavod Globus, 1993.
15. Skorupan V. Maloljetni počinitelji kaznenih djela s elementima nasilja. Magistarski rad. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, 1999.
16. Britvić D. Maloljetnici kao počinitelji ubojstva i pokušaja ubojstva. Magistarski rad. Zagreb: Medicinski fakultet, 1998.
17. Goreta M. Psihijatrično izvedenstvo mladoletnikov, storilcev najtežih kaznivih dejanj "zoper življenje in telo". U: Žagar D. ur. Prestopništvo mladih - 8. seminar forenzične psihijatrije, Ljubljana, 1997, 51-57.
18. Goreta M. Psihopatološki aspekti najtežih formi juvenilne delinkvencije. Psihijatrija danas 1990; 22 (2): 209-214.
19. Marcikić M, Petrovečki V, Škavić J, Petrovečki M. Epidemiology and Forensic Pathology Properties of Homicides in East Croatia 1970-1989. Croat Med J 1997; 38 (4): 338-344.
20. Miškaj Todorović Lj, Kuharić M, Butorac K. Karakteristična ponašanja malodobnih počinitelja razbojništva. Kriminologija i socijalna integracija 1999; 7 (2): 171-188.
21. Vrgoč I. Utjecaj nekih od faktora kvalitete obiteljskih odnosa na intenzitet poremećaja u ponašanju mladih. Zagreb: Zavod grada Zagreba za socijalni rad, 1988.
22. Mejovšek M. Kognitivne sposobnosti delinkvenata. Defektologija 1992; 28 (1-2): 295-301.
23. Momirović K, Horga S. Povezanost rezultata u testovima intelektualnih sposobnosti i osobina ličnosti. Primijenjena psihologija 1990; 11: 31-36.
24. Knezović Z, Kulenović A, Šakić V, Zarevski P, Žužul M. Psihološke karakteristike osuđenih osoba. Znanstvena edicija časopisa Penološke teme. Zagreb, 1989.
25. Momirović K. Prilog poznavanju odnos između inteligencije i neiskrenosti. Primijenjena psihologija 1990; 11 (4): 185-189.
26. Hodoba D. Forenzičko-psihijatrijsko značenje epilepsije. Vještak 1995; 13 (1): 3-5.
27. Džrigl V, Rogina V, Berković K. Elektroencefalografska ispitivanja sociopatskih ličnosti. U: Psihopatske ličnosti. Zagreb: Izdanje Psihijatrijske bolnice Vrapče, 1971; 55-65.
28. Buljan R. Kriminalno ponašanje u osoba oboljelih od epilepsije. Vještak 1995; 13 (1): 2-3.
29. Nikić M. Psihički vidici mladenačke delinkvencije. Obnovljeni život 1999; 54 (1): 79-92.
30. Žarković T, Kovačević D. Maloljetni počinitelji kaznenog djela ubojstva. Vještak 2000; 20 (2): 52-58.
31. Petz B, ur. Psihologijski rječnik. Zagreb: Prosvjeta, 1992.
32. Žužul M. Pregled teorija agresivnosti. Penološke teme 1986; 1 (3-4): 123-144.
33. Koludrović M. Forenzičko psihijatrijsko prosuđivanje afektivnih čina kod počinitelja krivičnih djela ubojstva. Disertacija. Zagreb: Medicinski fakultet, 1989.
34. Cajner Mraović I, Došen A. Kriterij odabira sredstva izvršenja nasilničkog delikta maloljetnika. Kriminologija i socijalna integracija 1998; 6 (2): 101-112.
35. Cajner I. Poremećaji u ponašanju i obiteljske prilike maloljetnih počinitelja nasilničkih i nenasilničkih krivičnih djela. Disertacija. Zagreb: Fakultet za defektologiju, 1995.
36. Goreta M. Psihoanalitički pristup kao doprinos u procjeni krivične odgovornosti. Disertacija. Zagreb: Medicinski fakultet, 1983.
37. Milić S, Delagić A. Maloljetnička delinkvencija na području općine Osijek i naše iskustvo u radu s maloljetnicima. U: Forenzičko-psihijatrijske aktualnosti. Zavod za forenzičku i kliničku psihijatriju Psihijatrijske bolnice Vrapče. Zagreb, 1984; 38-43.
38. Rogers C. Gang-related homicides in Los Angeles County. J Forensic Sci 1993; 38: 831-834.
39. Hutson HR, Anglin D, Kyriacou DN, Hart J, Spears K. The epidemic of gang-related homicides in Los Angeles County from 1979 through 1994. JAMA. 1995; 274: 1031-1036.
40. Scott, CL. Juvenile violence. Psychiatr Clin North Am. 1999; 22 (1): 71-83.
41. Fornes P, Druilhe L, Lecomte D. Homicide among youth and young adults, 15 through 29 years of age. A report of 138 cases from Paris and its suburbs, 1991-1993. J Forensic Sci 1996; 41 (5): 837-840.

SUMMARY

JUVENILES AND YOUNG ADULTS AS COMMITTERS OF MURDERS AND ATTEMPTED MURDERS

T. ŽARKOVIĆ PALIJAN, D. KOVAČEVIĆ and M. KOLUDROVIĆ

Dr. Ivan Barbot Neuropsychiatric Hospital, Popovača, Hrvatska

The subject of this study were monitoring and understanding of the psychologic-psychiatric aspects of murders and attempted murders committed by young adults. The aim of the study was to compare the sociopathologic and psycho-pathologic characteristics of juveniles and young adults with the criminal act modality. We tried to find out whether there was a correlation between the so-called risk groups, emotional state and delict dynamics. The study included 42 persons charged with murder or attempted murder. Considering the number of convicted murder committers in Croatia over a longer period of time (1962-1999), the number of committers is relatively constant, with considerable oscillations in certain years. In contrast to the 1986-1992 period, when every fifth murderer was a juvenile (20%), there was a steady increase in the number of juvenile murder committers in the 1993-1999 period, with every fourth murderer (26.83%) being a juvenile. Delict dynamics showed positive correlation with the social maturing disorder, crime instrument and altered psychological state before and during the act. Alcohol also was a common constellation factor, and the act was not planned in advance. In the background of every juvenile murder we found more or less pronounced factors such as disorder in family relations, psychic characteristics of the age, main personality characteristics, distorted relation to the reality, emphasized constellation factors, behavior of the victim, and motivation that mostly was at the non-conscious level. There is no unique type of juvenile murderer. Each murder is a unique and personal act that cannot be repeated.

Key words: juvenile, murder